

MAAOMAVALITSUS

EESTI MAAOMAVALITSUSTE LIIDU HÄALEKANDJA

30. oktoobril 1936. a.

Nr. 10

NELJATEISTKÜMNES AASTAK.

Väljaandja: Eesti Maaomavalitsuste Liit.

Toimetaja: A. Loorits

Tellimise hind:	Toimetus ja talitus:	Kuulutuste hind:
Aastas Kr. 5.—	Tallinnas, Suur Roosikrantsi nr. 12. Tel. 452-72. Posti j. arve nr. 252.	1 lhk. Kr. 20.—, ½ lhk. Kr.
Pooles aastas „ 2.50	Jooksvad arved: Eesti Panga Tal-	10.—, ¼ lhk. Kr. 5.—, 1/8 lhk.
1923 aastak. „ —.50	linna osak. nr. 609, E. Rahvapangas	Kr. 2.50, 1/16 lhk. Kr. 1.25.
1924—1935. a. à „ 2.50	nr. 991 ja Põllumeeste keskpangas nr. 728.	Dokumentide kaotamise kuulu-
		tused 50 senti dokumendi pealt.

Ilmub üks kord kuus, 12 numbrit aastas.

SISU:

Eugen Maddisoo 50-aastane	Lhk. 147
Kas uute perekonnanimede põud?	„ 148
Ajutiste maavalitsuste tulude ja kulude kokkuvõtted 1936/37. a. põhieelarvete järel	„ 152
Vallaarhiivide korraldamisest	„ 154
Kirjavahetuse korraldamisest vallavalit- sustes	„ 157
Küsimusi ja vastuseid	„ 160
Kuulutusi	„ 146

Kuulutatakse maksvusetaks:

1. Rein K u l k i n i hobusepass, väljaantud Uue-Kariste vallavalitsusest 11. mail 1922. a. Nr. 270 all Hendrik Sorki nimele.
2. Rudolf K i r s i hobusepass, väljaantud Torma vallavalitsusest 3. dets. 1920. a. Nr. 4 all.
3. Eduard R a n d m a hobusepass, väljaantud Aaspere vallavalitsusest 4. jaan. 1921. a. Nr. 616 all Nikolai Dellinghauseni nimele.
4. Johannes M i n n e r i hobusepass, väljaantud Laius-Tähkvere vallavalitsusest 5. jaanuaril 1921. a. Nr. 226 all Johannes Hõim'i nimele.
5. Meeta Armilde V i r u v e r e hobusepass, väljaantud Võtikvere vallavalitsusest 7. detsembril 1920. a. Hans Velling'i nimele.
6. Miili Ö u n a p u u hobusepass, väljaantud Torma vallavalitsusest 6. nov. 1925. a. Nr. 199 all Heinrich Vinkeli nimele.
7. Truuta Ö u n a p u u hobusepass, väljaantud Torma vallavalitsusest 6. mail 1924. a. Nr. 74 all Villem Öunapuu nimele.
8. Aleksander V i l t r u p i hobusepass, väljaantud Aaspere vallavalitsusest 26. novembril 1929. a. Nr. 481 all.
9. Rudolf P u u s e p p a hobusepass, väljaantud Pala vallavalitsusest 16. dets. 1926. a. Nr. 37 all Joosep Vahi nimele.
10. Filip I s a k o v i hobusepass, väljaantud Vasknarva vallavalitsusest 25. nov. 1920. a. Nr. 4 all Ivan Simpsoni nimele.

Eesti Omavalitsuste ja Ühis-tegeliste Asutuste Kindlus-tus A.-S.

„OMA“

Seltsi omanikeks-peremeesteks on omavalit-sused, pangad ja põllumajanduslikud ühi-sused

**Suurem ja
edurikkam
koduma
kindlustusettevõte**

Seltsi juhatus: Tartus, omas majas Riia t. 41.
Telef. 3-44 ja 16-12.

Osakonnad: Tallinnas, Rakveres, Võrus,
Viljandis, Pärnus, Tõrvas ja Kuressaares

Sundnormide kogu

Maaomavalitsuste kohta

vallavalitsused ja teised asutised võivad saada köit-mata Kr. 2.— eest, köidetult Kr. 4.50 eest.

Tellimised adresseerida Eesti Maaomavalitsuste Liidule, Tallinn, Roosikrantsi tn. 12.

Eugen Maddisoo 50-aastane.

11. oktoobril pühitses oma 50. aastast sünnipäeva Siseministri abi Eugen Maddisoo.

Eugen Maddisoo on üks meie silmapaistvamaid administratiivvala tegelasi ja juriste, kes on olnud otseselt või kaudselt väga lähedalt seotud omavalitsuste küsimustega ja selle ala seaduseandlusega. Pikemat aega töötades Siseministeeriumis, on tal tulnud juhtivalt lahendada omavalitsuse küsimusi. Nii on ta töötanud nõunikuna, administratiiv asjade peavalitsuse juhatajana, peasekretärina ja praegu Siseministri abina, kus tal eriti ka korraldada omavalitsuste asjad. Vahepeal töötades Riigikogu asjade valitsejana on tal samuti olnud kogu aeg tegemist seadusandlusega, mis puudutab omavalitsusi.

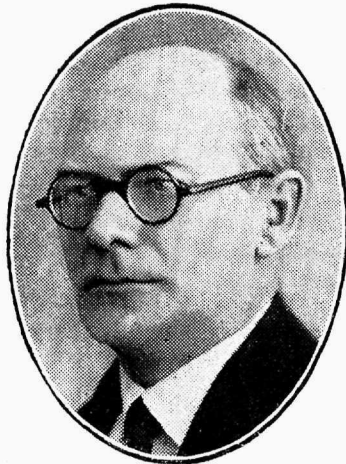
Oma tegevuses on E. Maddisoo rakendanud kogu oma tööjõu ja väsimata töötahte ning suured teadmised meie riigi ülesehitavasse töösse, eriti seaduste väljatöötamise alal, olles sellel alal tegev juba hulk aastaid.

Oma otsese töö kõrval on E. Maddisoo kirjutanud hulga artikleid nii sise- kui ka välismaa ajakirjades, koostanud raamatuid jne., millised kõik on leidnud suurt tähelepanu oma asjalikkuse ja põhjalikkuse pärast.

Samuti on ta aega leidnud oma ameti kõrval ka seltskondlikuks tööks. Nii leiame teda tegutsemas riigi ja omavalitsuse teenijate kesknõukogus ja keskliidus. Draamastudio ühingu, kus ta pikemat aega olnud esimeheks, Eesti Punase Risti peavalitsuse juhatuses, Eesti-närvi- ja erguhaigete hoolekande seltsis, Eesti-Tshehoslovakkia ühingu esimehena, Tallinna skautide malevas peavanemana ja paljudes teistes organisatsioonides.

Pikemat aega on juubilar olnud ajakiri „Õiguse“ toimetuse liige, töötanud rahvus-

vahelise administratiiv-teaduste kongresside komitee Eesti sektsioonis esimehena, parlamentide vahelise ühingu Eesti rühma sekretärina jne. Tema sulest on ilmunud rida Eesti olusid selgitavaid töid ja kirjutisi, samuti rohkesti juriidilisi artikleid Eesti ja välismaa ajalehtedes, ajakirjades ja koguteostes. Juubeli puhul soovime E. Maddisoole palju õnne ja palju aastaid sama edurikkaks tööks meie kalli kodumaa kasuks ja meie omavalitsuste küsimuste edukaks ja otstarbekohaseks edasiviimiseks ning lahendamiseks.

*

E. Maddisoo sündis 1886. a. Tallinnas kingseppmeistri pojana. Keskhariduse omandas ta Tallinnas Aleksandri gümnaasiumis ja Peterburis, jätkates peale selle õpinguid Peterburi ülikooli õigusteaduskonnas, lõpetades viimase 1910. a.

Ülikooli lõpetamise järelle asus juubilar tööle kohtu alal, olles 1911.—1912. aastani kohtuameti kandidaadiks Tifliisis, siis aasta Bakuu ringkonnakohtu sekretäriks, lühemat aega Bakuus rahu-kohtunikuks, mille järelle 1918. aastani töötas sekretärina Tifliisi kohtupalatis. Revolutsioonilaine saabudes töötas ta lühemat aega vandeadvokaadina, olles ühtlasi Vene linnade liidu Kaukaasia peakomitee administratiiv-osakonna juhataja ja peasekretär. Hiljem määrati ta Gruusia linnade liidu peasekretäriks ning 1921. aastal asjadevalitsejaks Gruusia kõrgemas majandusnõukogus. Varsti peale seda õnnestus juubilaril kui Eesti kodanikul pääseda kodumaale. Tunnustatud jõuna leidis ta Eestis kohe tööd Siseministeeriumis, kus ta töötas kuni ta 1928. a. määrati riigikogu asjadevalitsejaks. Sellel kohal töötas ta kuni nime- tamiseni siseministri abiks, millisel kohal töötab ka praegu.

Kas uute perekonnanimede põud?

Ed. Roos.

Isikunimede omapärase lihtsustatud korra kaheaastane tähtaeg on jõudnud lõppkuudesse. Ligikaudu kaks kuud jääb veel aega. Kas peame arvama, et käesoleva aasta viimne päev tähistab nimede muutmise lihtsustatud korra lõplikku lõppu? See küsimus huvitab küll ühevõrra nii tuhandeid kodanikke kui ka kõnesoleva rahvusliku missiooni juhte.

Isikunimede eestistamise lihtsustatud kord oli ju öieti katse. Harva on lõppenud katse nii hästi kui see. Ligi sada tuhat eestlast on möödunud 22 kuu jooksul omandanud eestipärase nimemärgi. Järelejäänud kaks kuud viivad selle arvu mõnevõrra üle saja tuhande. Tänu Riigi Statistika Keskbüroo kokkuvõtetele teame, et 1. märtsil 1934 oli võõrapärase perekonnanime kandvaid eestlasi 392.000. Neid kahte arvu kõrvutades saame rõõmustava pildi — võõrapärase nimesildiga eestlaste vägi on kahanenud enam kui neljandiku võrra. Nii hiilgavaid tulemusi ei julgenud 1935. a. algul loota küll kõige äärmuslikumgi optimist.

Kui aga isikunimede eestistamise lihtsustatud kord oli katse, seejuures üle ootuste õnnestunud katse, siis tundub selle lõpetamine olevat põhjendamata. Katse kas ebaõnnestub — ja ta lõpetatakse, või õnnestub — ja teda jätkatakse vajaduse korral või ta muutub normiks. Seepärast tahame loota, et käesoleva aasta 31. detsembriga lõpeb isikunimede muutmise lihtsustatud korra esimene periood ning algab teine.

Senini pole mingisugust eeldust arvamuseks, et perekonnanime eestistajate arv võiks osutada lähemas tulevikus märgilist langustendentsi. Selleks järelduseks on mitmeid põhjusi. Kõigepealt — rahvas on võtnud omaks eestilise nime põhimõtte. Teiseks — need, kes tõeliselt sellest põhimõttest midagi ei hooli, lähevad kaasa massipsühholoogia ajel. Nende mõtteviis on lihtne — teised teevad; eks siis mina tee ka. Lühidalt, eestipärane perekonnanimi on muutunud juba mõningal määral moeasjaks. Mäherdune võim on aga moel, sellest saab kujutelu isegi kõrvalises metsakülas, rääkimata linnamiljööst.

Ent kas eesti nimi muutub moeartikliks, või on ta eestlustunde läbituntud avaldus — see küsimus ei tarvitseks küll häirida kedagi. Või olgu balti sakslasi ning päästmatuid

kadakaid. Nende arvamus on aga meile ükskõikne.

Kui meie perekonnanimede omapäras-tamine jätkub senise tempoga, kas piisab siis kõigile soovijaile häid nimesid? — säärast küsimust on kuulnud rahva seas korduvalt. Vaadeldgem veidi lähemalt sellise kahtluse-avalduse tugipinda.

Milline peab öieti olema luult ja lihalt laitmatu eestipärane perekonnanimi? Ei ole vahest huvituseta heita põgus pilk sellele, kuidas suhtub mainitud küsimusse üsna kogukas hulk nimevalijaid. Saanud ameti- või nõuandeaustises paari-kolme väljavali tud nimekuju suhtes eitava vastuse, tõstavad mitmed kodanikud otsekohe põhimõttelise küsimuse — igal inimesel pidavat ometi vähemalt oma nimegi suhtes olema täielik v alikuvabadus. Ainukeks kitsenduseks tohtivat olla vaid nõue, et nimi ei pärine täht-tähelt mõnest võõrkeelest. Seda seisukohta väidetega illustreerides saaksime näiteks järg-misi eestipäraseid perekonnanimesid: Siid-ler, Varmer, Siivart, Sumer, Tannep, Almer, Rungval, Kaval-er, Urbel, Randall, Meron, Selleri, Millar, Reinart jne. Esit-atud nimekujud pole vaba fantaasia vili. Need on välja kirjutatud sooviavaldustest, kirjadest ja üles kirjutatud suusõnalistel nõu-küsimistel.

Säärase eestipärase põhimõtte poolda-jad on küll jätnud endale selgeks tegemata perekonnanimede eestistamise mõtte. Neist äärmuslastest pole palju paremad need, kes väidavad, et ... „jääb ainsaks võimalu-seks — pidada eestilisteks kõiki nimesid, mis tähendavad eestikeeles midagi, sellest hoolimata, kas nad omavad muudes keeltes tähendust või ei oma, ehk kas neil on kõla-list sarnasust muukeelsetega või pole“. (Väljavõte Nimede Eestistamise Kesk-büroole saadetud kirjast). selle „tõega“ ühinedes peaksime tunnustama eestipä-ra-seiks kõik võõrsõnalised nimekujud (Mu-u-s-a, Sümbol, Etüüd, Müüt, Pal-last, Paatos, Realism), rääkimata hilislaensõnadest (Klaver, Siiber, Klaur, Mandel, Pekker jne.).

Sümpaatsem — kuid eelmistega võrrel-des samavõrra tülikas — on kolmas liik ra-hulolematuid kehtivate eeskirjadega. See liik ei kõnele põhimõttest, ei lasku keelelis-

tesse harutlustesse. Ta vaid soovib, et lubatakse võtta väljavalitud nimekuju, mis olevat nagu temale määratud, ainus mis talle meeldib. Vastatakse talle eitavalt, on ta haavunud — et miks just temale vastutulelik ei olda; miks naaber sai uueks perekonnanimeks S õ m e r, sugulane K u m e r, kuid temale ei lubata nimeks S u m e r. Küsitakse talt, kas on eestipärased T u m e r, L a m e r, K i b e r jms., siis ta vastab eitavalt, ja täie veendumusega. Ent S u m e r on sellest hoolimata tema arvates päris sobiv eesti perekonnanimeks.

Kuivõrd raske on toime tulla selle tuhandete soovide, nõuete ja mõtetega olendiga, keda me nimetame rahvaks — seda teavad kõige paremini need, kel temaga iga päev, iga tund tihedaid kokkupuuteid. Mida väiksem, mida tühisem sageli soov, seda raskem on teda rahuldada. Ning kui õigustamatud need soovid tihti on, kui kramplikult neist kinni hoitakse, seda teavad küllastuseni põhjalikult perekonnaseisuametnikud seoses nimede muutmisega.

Kuidas peaks toimima perekonnaseisuametnik, kui kodanik, saanud mõne nõudeile mitte-vastava nimekuju suhtes eitava vastuse, püüab laskuda põhimõtetelisesse arutlustesse? Vastata samaga on küll tarbetu aja- ja jõukulu. Otstarbekaim on juhtida tähelepanu vastavaile seaduseeskirjadele. Perekonnanimede korraldamise seaduse nõudel peab eesti rahvusest kodanikule antav perekonnanimi olema eestipärane ning halva tähenduseta ja kõlata. Siseministriumi Üldosakonna ringkiri 15. VI 1935 „Kõigile omavalitsuste perekonnaseisuametnikele“ määratleb lähemalt eestipärasuse mõiste: „Eestipärasteks tuleb lugeda perekonnanimed: 1) mis on selgelt eestikeelsed ning eestipärase foneetikaga...; 2) mis ei ole küll tähenduslikult selgelt eestikeelsed, kuid on eestipärase foneetikaga ning tuletatud eesti käändsõna- või kohanimeliidete-ga...; 3) mis küll praegu midagi ei tähenda, kuid oma häälikkombinatsioonilt on eestiilmelised; siia rühma tuleb eriti lugeda eestipärased kohanimed, mil praegu puudub selge tähendus...“

Lisaks sellele määratlusele teame, et eesti perekonnanimeks on üldreeglina tüvisõnaline, liitsõnaline või liitega moodustatud käändsõna nominatiivsel või genitiivsel kujul. Vähesel määral saab tarvitada ka elatiivi (seestütleva ja alaltütleva käände) lõppu (Viiralt, Sepalt, Helmest, Karist, Tõrvast), nimelt siis, kui

nende käänete lõppudega soovitakse tähistada isiku päritolu.

Need on eestipärasele perekonnanimele esitatavad nõuded suures laastus. Pole põhjust siin loendada detaile. Nendega on lihtne tutvuda J. Mägiste ja E. Elisto „Eesti nime“ sissejuhatavas osas. Mõnesugust lisamaterjali pakub ka allakirjutanu artikkel sellesama ajakirja käesoleva aasta 4. ja 5. numbris.

Eestipärasele perekonnanimele esitatavad nõudeid ei saa ignoreerida ei perekonnaseisuametnik nime määrares ega kodanik nime võttes. Seadus on täitmiseks, mitte täitmata jätmiseks. Igasugused filosoferingud ja targutused seaduse eeskirjade kohaldamisel on tarbetud. Kodanik ei tohi sõita kiiremalt ettenähtud normist — istugu ta siis omas või võõras autos. Ta ei tohi valmistada omas kodus, omadest marjadest ja oma raha eest ostetud suhkrust üle teatud normi veini. Ka omal peenral kasvatatava rubaka hulagl on piir. Mis ime siis, et ka perekonnanimede alal maksavad teatavad reeglid, millede piirides kodanikud peavad toimima. Kui rahvale anda piiramata valikuvabadus perekonna-, samuti eesnime muutmisel ja eestistamisel, siis muutuks nime eestistamine üsna sageli nime võõrapärasustamiseks. Ei muuda pilti see, et tihti on sellise tulemuse põhjuseks asjatundmatus.

Riivanud lühidalt eestipärase perekonnanime olemuse küsimust, selgitame järgnevas, kuivõrd põhjendatud on hädaldused uute perekonnanimede vähesuse suhtes. Kuuleme väga sageli öeldavat: häid nimesid on kas liiga palju kordi võetud või nende võtmine on koguni võimatu kaitseregistrisse kandmise tõttu.

Sellised hädaldused on täiesti aluseta. Tõsi küll, kaitseregistrisse ja laialtlevinud perekonnanimede nimestikku kantud nimed on tõesti n.-ö. monopoliseeritud. Kuid nende koguarv on ometi suhteliselt väga väike. Kaitseregister sisaldab senini 285 nime, laialt tarvitusel olevate perekonnanimede nimestik 207 nime. Teatavasti keelab Perekonnanimede korraldamise seadus võtta perekonnanimeks mõne tuntud tegelase või mõne üldtuntud sugukonna perekonnanime. See nimestik on senini lõplikult fikseerimata. Võib siiski arvata, et nende arv ei ületa 25 (praeguses nimestikus on järgmised: M a r t n a, R a h a m ä g i, T ü r n p u, L ä t e, K o i d u l a, T a m m s a a r e, M e t s a n u r k ja K u n i l e i d. Needki seepärast, et neid on senini taoteldud). Nii tagasihoid-

liku arvestuse põhjustab asjaolu, et palju tuntuse tõttu keelatud perekonnanimesid on kaitseregistris (näit. Tuglas, Eenpalu, Saarest, Hellat jm.) või sisalduvad laialt tarvitusel olevate perekonnanimede nimestikus (näit. Kallas, Liiv, Suits, Veske, Visnapuu jm.).

Liites ülalesitatud kolm arvu (285 + 207 + 25) saame kogusumma 517 Käesoleval hetkel (oktoobri lõpul) on seega võimatu võtta uueks perekonnanimeks 517 nime, seda eeldusel, et tuntud tegelaste ja sugukondade nimede arv vastab tõele. Kõnelda nimeavaliku piiratusest selle suhteliselt pisiarvu alusel, on küll ettekääne.

Ülalöelduga ei taheta ometi mitte kinnitada, et kõiki ülejäänuid oleks soovitav võtta. Vastupidi. Perekonnanime liiga sage esinemine on pahe. Seega põhjustab nii nimekandjatele kui ka ametiasutistele tülikaid sekeldusi. Liigse sageduse pahelisust tunnustab ka Siseministeerium. Selle tõendusks on laialt levinud nimede keelunimestik. Teatavasti sisalduvad selles perekonnanimed, millede hääleõiguslikke kandjaid oli detsembris 1934 Tallinnas ja Tartus kokku 100 või enam. Hiljem (18. XI 35.) täiendati seda nimestikku mõnekümne nimega, seekord aga juba eestistamiskorras võetuiga.

Oleks eksitus arvata, nagu oleks laialt levinud perekonnanimede register ligikaudseltki täielik sageduspiiri 100 seisukohalt. Selles sunnivad meid veenduma ühelt poolt Riigi Statistika Keskbüroo kokkuvõtted, teiselt poolt Nimede Eestistamise Keskbüroo uute perekonnanimede kataloog. A. Lepp oma kirjutises „Perekonnanimede statistika“ (Eesti Statistika Kuukiri nr. 174(5), 1936) näitab, et kuni 1. III 1934 oli meil eestipäraseid perekonnanimesid sagedusega 100 ja enam 1127. Uusi perekonnanimesid on võetud kuni 15. IX 1936 (arvestades iga muutmise kohta keskmiselt 2½ isikut) 100 ja enam korda 45. Järelikult peaks kõnesoleva sageduspiiri kohaselt täiendama levinud nimede nimestikku (1127—188=) 939 endise nime ja (45—14=) 31 uue nime võrra. Teisiti väljendades: kui keegi nõudleb perekonnanime, mida ei kandnud 15. IX 1936 üle 100 isiku, see peab arvestama 1172 valikust väljalangevat perekonnanime + kaitseregistri ja tuntud tegelaste perekonnanimed (kokku 310 nime).

Allakirjutanu arvates on siiski sageduspiir 100 meie rahvaarvu juures liiga kõrge. Ei ole soovitav valida nimekuju, mis esineb enam kui 50 kaaskodanikul. Tõeliselt peab

ka Siseministeerium 100 korda esinevat perekonnanime liiga sagedasti esinevaks. Muidu poleks ju mõeldav laialt tarvitusel olevate perekonnanimede muuta lubamine. Ühtlasi ei pea unustatama, et sama perekonnanime kandjate vägi suureneb sündide kaudu, kuigi meil sündivus ületab surevuse väga vähesel määral. 1. III 1934 oli Eestis üle 50 korra esinevaid eestipäraseid perekonnanimesid 2467 ja eestistamiskorras võetuid (15. IX 36.) 225, kokku 1692 — või ühes kaitseregistri nimedega ligi 3000.

Kas piirab see arv tunduvalt uue perekonnanime valikuvõimalusi? Koguni mitte.

Veel enam. Endisi eestilisi perekonnanime üksikkujusid on meil 20.348. Eestistamis- ja muutmiskorras võetuid alates 1. I 35. kuni 15. IX 36. on 8863 või ühes Petserimaal antutega ümmarguselt 11.000. Kokku on seega meil 31.348 perekonnanime üksikkuju¹⁾. Vaadeldes seda viiekojalist arvu küsime, kas see on nii suur, et võõrapärase perekonnanimega eestlane, tahes valida tuliuue, ei ainustki korda esineva nimekuju, on tõsiselt raskusis valikut teostades? Isegi selle õige soliidsuse arvu juures võib vastata kõhklemata: koguni mitte.

Seda väidet pole raske kaitseda. Eeldame, et nime eestistaja soovib valida endale nime valimikust „Eesti nimi“. Üsna üldise arvamuse kohaselt leidub selles raamatus kaunis vähe rakendatava nimekujusid. Kui võrd ekslik on see arvamus, osutavad järgnevad arvud. Arvestades üldist eelistust püsima jätta endise perekonnanime algustäht, võiks huvi pakkuda andmete rühmitus algustähtede kaupa.

	Võetuid	Vabu		Võetuid	Vabu
A	185	633	P	222	1285
E	94	299	R	243	1409
H	136	622	S	199	955
I	25	255	T	162	710
J	72	266	U	53	318
K	359	2439	V	185	817
L	231	1201	Õ	10	102
M	189	1254	Ä	3	102
N	75	396	Ö	—	15
O	76	410	Ü	6	70

Võtnud kokku need arvud, saame: võetud on „Eesti nimes“ esinevaist nimekujudest 2535, kuna vabu on veel 13.548. See-

¹⁾ See arv pole päris täpne, sest endiste ja uute perekonnanimede seas on kindlasti kokkulangevaid nimesid. Sama tõsiasi tuleb arvestada uute ja Petserimaa nimede suhtes. Seega tõeline arv on mõnevõrra väiksem.

ga on käibele läinud valimiku tervest nimevarast ainult üks kuuendik. Juba need paar arvu näitavad kujukalt, kuivõrd nõrgajalg-
sed on jutud perekonnanimedede põuast.

Küllap vastab nüüd arvukas hulk nimevalijaid: kõik paremad on võetud, ainult kõlbmatud on järele jäänud või järelejäänud ei meeldi. Säärane otsus on siiski eelarvamuse viili. Maitse üle ei vaielda. Sõnab ju meie vanasõnagi — mis ühele muld, on teisele kuld. Tahaks aga siiski küsida, mis etteheiteid võib teha näit. järgmistele uudisnimedele: Aardna, Ahang, Ahkva, Aimas, Andru, Arajõe, Aruvee, Avakuru, Eldas, Evinurm, Halgva, Haljava, Hangas, Hermse, Ilmat, Indjärvi, Ivaru, Jaenurm, Jõgedi, Kahkva, Kaldse, Kardoja, Kaudva, Kaurimäe, Kirkse, Kumajõe, Laidaru, Leekuru, Liivja, Luvandi, Maimse, Meisalu, Muldre, Nalva, Niinjõe, Nõva, Nõvari, Paimra, Pinnak, Pilmas, Purres, Püvesalu, Rajumäe, Rauandi, Rausa, Ruhineem, Saavistu, Sahandi, Sainvere, Savikuru, Sillasmaa, Sordväli, Suistme, Talap, Talvend, Taossar, Tarakivi, Tarvas, Tarvoja, Tavaru, Tiskre, Toimet, Turdla, Tuuling, Tõusme, Tähes, Uritalu, Vaibre, Vaisa, Vahangu, Valjar, Varjak, Viljap, Virkse ja palju muid. See on juhuslik noping „Eesti nime“ varaaidast. Kõrvutatagu nendega juba rakendatud nimekujudid, küllap siis selgub mõlema rühma üheväärsus.

Mõistagi pole vajadust piirduda ainult „Eesti nime“ valmistehtuga. Ses raamatus on tuhandeid vabu nimekujudid, kuid võib moodustada veel tuhandeid, ilma et need ühtiksid Mägiste-Elisto valimiku omadega. Seda teed on rahvas huljana tarvitanudki. I. I 35. — 15. IX 36. võetud 8863 perekonnanimest pärineb „Eesti nimest“ ainult 2535. Omal käel nimede tuletamine näib olevat meelepärasem, mille üle võib ainult rõõmustada. „Eesti nimi“ ei surugi end

kellelegi vastumeelselt pihku. Ta just annab sissejuhatavas osas avaraid juhendeid nime otsimiseks, kujundamiseks ja tuletamiseks. Võib näiteks valida mõne sõna või sõnatüve ning liita sellele oma soovi kohaselt ükskõik millise nõudeile vastava liite või sõna. Kes seda viitsib teha, veendub kiiresti, kuivõrd piiramatul arvul saab kujundada uusi perekonnanimesid.

Juba enam kui aasta jooksul kuulduvat suhtumist mõnede varemalt eelistatud tuletusliidete suhtes. Põhjendusena öeldakse: on liiase tarvitamisega ära labastatud. Eriti väidetakse seda -ste ja -la kohta. Siin on siiski tegemist ilmse liialdamisega ning väärkujuteluga. Tõsi küll, -ste ja -la-liitelised perekonnanimed on suhtes teiste liidetega esirinnas. Nimelt leidub seniste uudisnimede seas 478 -la-lõpulist ja 448 -ste-lõpulist. Need pole suhteliselt tõesti väikesed arvud. Kuid mõne liite esilekõundiv rakendamine perekonnanimeses pole pahe. Võrreldagu näit. soomes -nen-lõpulistele perekonnanimedele sagedust. Samasugust teatavate lõppude korduvust näeme silmapaistvalt ka slaavlaste perekonnanimedel. Pole seepärast põhjust hüljata kõnesolevaid liiteid. Olulisem kui sagedusküsimus on -la puhul ta liitmisviis. Tuleks nimelt olla ettevaatlik -la liitmisega vokaaltüvele, kuna siin varitseb mageduse, liigse ilulisuse oht. Arvustatagu näit. asjalikult nimekujudid nagu Merela, Sinila, Tulnola, Heljula, Helila jne.

Vahest suudavad ülalpool esitatud arvandmed, võrdlused ja väited olla abiks perekonnaseisuametnikele, kui tullakse väitma, et eestipärased perekonnanimed on lõpukorral. Küsimusse asjalikult ja hea tahtega suhtuvale inimesele saab mõndagi selgeks teha, igatahes on võimalik talle nimi leida. Kes aga jonnakalt seletab, et ta eestistaks nime, kuid ainustki rahuldavat ei leia endise asemele, neid iseloomustab õieti prof. J. Mägiste järgmiste sõnadega: „Nime eestistamata jätmise väitega, et sobivat nime üldse ei leia, on võrdne nime mitte eestistada tahtmisega.“

Ajutiste maavalitsuste tu 1936/37. a. põ

Tulude ja kulude nimetus	Viru		Järva		Harju		Lääne		Saare	
	Kr.	%	Kr.	%	Kr.	%	Kr.	%	Kr.	%
TULUD:										
1. Maksud:										
1. Kinnisvaramaks	120.000.—	12,50	73.000.—	13,40	93.470.—	13,99	74.119.—	12,95	38.502.—	9,56
2. Tulumaks	62.000.—	6,46	35.000.—	6,43	65.000.—	9,73	43.000.—	7,51	35.000.—	8,68
3. Lisapõhiarimaks	10.000.—	1,04	5.000.—	0,92	9.000.—	1,35	5.000.—	0,87	2.600.—	0,65
4. Trahterimaks	900.—	0,09	1.500.—	0,27	6.500.—	0,97	750.—	0,13	—	—
5. Maks laada- ja turuplats.	1.200.—	0,12	1.500.—	0,27	1.800.—	0,19	2.000.—	0,35	450.—	0,11
6. Maks liikumise abin. vee- teedel	—	—	—	—	—	—	208.—	0,03	150.—	0,04
7. Maks suvitajatelt	—	—	—	—	500.—	0,07	—	—	—	—
8. Maks laskeriistade lubadelt	2.000.—	0,21	1.400.—	0,26	2.000.—	0,30	1.000.—	0,18	400.—	0,10
10. Maks lõbustustelt	6.500.—	0,68	4.000.—	0,74	2.500.—	0,38	500.—	0,09	25.—	—
11. Kantsleimaks	—	—	10.—	—	—	—	25.—	—	50.—	0,01
12. Maksude viivitus % %	3.200.—	0,33	1.790.—	0,33	2.000.—	0,30	550.—	0,10	400.—	0,10
Kokku pkt. 1.	205.800.—	21,43	123.200.—	22,62	182.270.—	27,28	127.152.—	22,21	77.577.—	19,25
2. Rendid ja üürid	3.074.—	0,32	—	—	4.401.10	0,66	916.—	0,16	7.280.—	1,79
3. Kapitalid	1.112.—	0,11	100.—	0,02	750.—	0,11	610.—	0,11	150.—	0,04
4. Maavalitsuse asutised	22.290.—	2,33	42.710.—	7,84	14.003.—	2,09	54.930.—	9,60	46.837.17	11,62
5. Maavalitsuse ettevõtted	2.652.—	0,28	8.108.—	1,49	800.34	0,12	151.—	0,03	1.967.—	0,49
6. Kulude tasu	10.926.—	1,14	1.423.—	0,26	10.342.61	1,55	9.633.—	1,68	11.137.10	2,76
7. Toetused	—	—	—	—	—	—	*46.700.—	8,16	—	—
8. Mitmesugused tulud	1.277.—	0,13	59.—	0,01	1.532.95	0,23	500.—	0,09	201.73	0,05
Korralised üldtulud kokku	247.131.—	25,74	175.600.—	32,24	214.100.—	32,04	240.592.—	42,04	145.100.—	36,00
Erakorralised tulud	117.963.—	12,28	78.700.—	14,45	45.900.—	6,87	20.000.—	3,49	133.260.—	33,06
Teedekapitali tulud	595.200.—	61,98	290.381.—	53,31	408.219.—	61,09	311.745.—	54,47	124.700.—	30,94
Tulude kogusumma	960.294.—	100%	544.681.—	100%	668.219.—	100%	572.337.—	100%	403.060.—	100%
KULUD.										
1. Maavolikogu	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
2. Maavalitsus	51.821.—	5,40	30.581.—	5,61	49.993.70	7,48	337.10.—	5,89	21.626.20	5,37
3. Sots.-administratsioon	6.859.—	0,71	900.—	0,17	1.913.61	0,29	1.200.—	0,21	1.670.—	0,41
4. Haridus	58.934.—	6,14	25.235.—	4,63	24.314.61	3,64	30.417.—	5,31	25.885.—	6,43
5. Tervishoid	40.492.—	4,22	27.450.—	5,04	383.99.14	5,75	73.867.—	12,91	49.764.60	12,35
6. Hoolekanne	49.905.—	5,20	31.580.—	5,80	41.723.82	6,24	34.594.—	6,04	26.400.—	6,55
7. Põllumajandus	23.674.—	2,47	16.700.—	3,07	26.453.60	3,96	25.183.—	4,40	9.420.40	2,34
8. Maavalitsuse ettevõtted	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
9. Varandused	22.84.—	0,23	5.750.—	1,05	3.296.86	0,49	22.708.—	3,97	975.—	0,24
10. Kapitalid	—	—	—	—	—	—	—	—	100.—	0,02
11. Laenud	3.367.42	0,35	29.378.—	5,39	11.643.—	1,74	11.500.—	2,01	5.936.96	1,47
12. Mitmesugused kulud	6.594.58	0,69	5.430.—	1,00	10.388.87	1,56	5.482.—	0,96	1.958.32	0,48
13. Tagavarasumma	3.200.—	0,33	2.596.—	0,48	5.967.79	0,89	1.931.—	0,34	1.363.52	0,34
Korralised üldkulud kokku	247.131.—	25,74	175.600.—	32,24	214.100.—	32,04	240.592.—	42,04	145.100.—	36,00
Erakorralised kulud	117.963.—	12,28	78.700.—	14,45	45.900.—	6,87	20.000.—	3,49	133.260.—	33,06
Teedekapitali kulud	595.200.—	61,98	290.381.—	53,31	408.219.—	61,09	311.745.—	54,47	124.700.—	30,94
Kulude kogusumma	960.294.—	100%	544.681.—	100%	668.219.—	100%	572.337.—	100%	403.060.—	100%

*) Lääne ajutise maavalitsuse eelarve tuludes peat. VII. all ettenähtud toetused Kr. 46.700.— on Siseministeeriumi

**Arvete ja kulude kokkuvõtteid
eelarvete järel.**

Pärnu		Viljandi		Tartu		Valga		Võru		Petseri		Kokku	
Kr.	%	Kr.	%	Kr.	%	Kr.	%	Kr.	%	Kr.	%	Kr.	%
70.000.—	14,88	73.619.49	17,13	124 466.81	20,02	28.934.—	10,32	58.000.—	11,17	28.854.—	7,34	782.965.30	12,50
49.800.—	10,59	36.000.—	8,38	75.000.—	12,06	16.900.—	6,03	45.000.—	8,66	33.000.—	8,39	495.700.—	7,91
7.500.—	1,59	4.500.—	1,04	7 000.—	1,13	2.800.—	1,00	6.000.—	1,15	2.500.—	0,64	61.900.—	0,98
2.300.—	0,49	1.300.—	0,30	3.000.—	0,48	700.—	0,25	2.000.—	0,38	1 000.—	0,25	19.950.—	0,32
1.200.—	0,25	—	—	750.—	0,12	350.—	0,13	—	—	140.—	0,04	8.890.—	0,14
—	—	42.—	0,01	125.—	0,02	—	—	—	—	—	—	525.—	0,01
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	500.—	0,01
1.900.—	0,40	1.750.—	0,41	2.250.—	0,36	500.—	0,18	1.250.—	0,24	400.—	0,10	14.850.—	0,24
2.000.—	0,43	2.250.—	0,52	2.000.—	0,32	1.500.—	0,53	1.000.—	0,20	10.—	—	22.285.—	0,36
72 —	0,01	100.—	0,02	60.—	0,01	36.—	0,01	50 —	0,01	100 —	0,03	503 —	0,01
900.—	0,19	1.609 03	0,38	2.000.—	0,32	300.—	0,11	1.000.—	0,20	3.000.—	0,76	16 749.03	0,27
135.672.—	28,83	121.170.52	28,19	216.651.81	34,84	52.020.—	18,56	114.300 —	22,01	69.004.—	17,55	1.424 817.33	22,75
934.—	0,20	2.809.08	0,65	19.464.—	3,13	456.—	0,17	1.200.—	0,23	2.820.—	0,72	43.304.18	0,69
300.—	0,06	665.—	0,15	3.589.22	0,58	190.—	0,07	300.—	0,06	300.—	0,07	8.066.22	0,13
64.442.72	13,69	83.858.24	19,56	22.743.95	3,66	16.363.—	5,84	52.231.—	10,06	33.620.—	8,55	454.029.08	7,25
—	—	—	—	3.163.97	0,51	—	—	7.361.—	1,42	3.485.—	0,89	27.688.31	0,44
9.961.05	2,12	1.460.—	0,34	15.448.50	2,48	8.025.—	2,86	12.042.—	2,33	5.500.—	1,40	95.898.26	1,53
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	46.700.—	0,74
79.56	0,02	637.16	0,15	240.—	0,04	100.—	0,03	66.—	0,01	150.—	0,04	4.803.40	0,08
211.389.33	44,92	210 600.—	49,00	281.301.45	45,24	77.154.—	27,53	187.500.—	36,12	114.879.—	29,22	2.105.346.78	33,61
92.730.—	19,70	40.400.—	9,40	15.000.—	2,41	26.250.—	9,36	121.290.—	23,35	40.100.—	10,20	731.593.—	11,68
166.500.—	35,38	178.800.—	41,60	325.550.—	52,35	176.870.—	63,11	210.434.—	40,53	238 197.—	60,58	3.426.596.—	54,71
470.619.33	100%	429.800.—	100%	621.851.45	100%	280.274.—	100%	519.224.—	100%	393.176.—	100%	6.263.535.78	100%
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
41.357 50	8,79	40.445.—	9,41	54.117.40	8,70	19.264.—	6,88	29.977.—	5,77	32.116.—	8,17	405.008 80	6,47
1.600.—	0,34	1.727.50	0,40	4 300.—	0,69	575.—	0,20	10.70.—	0,21	800.—	0,20	22.615.11	0,36
39.452.30	8,38	72.256.64	16,82	357.86.70	5,75	16.468.—	5,88	29.453.—	5,67	5.652.—	1,44	363.854.25	5,81
26.011 35	5,53	35.916.—	8,36	523.62.90	8,43	12.202.—	4,35	26.540.—	5,11	49.412.—	12,57	432.416.99	6,90
84 801.80	18,02	40.811 75	9,49	63.040.08	10,14	19.660.—	7,01	72.500.—	13,96	9.600.—	2,44	474.616.45	7,58
2.331.30	0,49	5.513.25	1,28	15.867.40	2,55	3.490.—	1,25	14.116.—	2,72	4.087.—	1,04	146.835.95	2,34
—	—	130.—	0,03	—	—	—	—	—	—	—	—	130.—	0,00
3.606.22	0,77	4.557.58	1,06	22.119.90	3,56	2.488.—	0,89	2.440.—	0,47	2.840.—	0,72	73.065.56	1,17
—	—	—	—	1.000.—	0,16	—	—	—	—	—	—	1.100 —	0,02
1.943.08	0,41	—	—	13.638.87	2,19	—	—	2.030.—	0,40	3 368.—	0,86	82.810.33	1,32
8.085.78	1,72	4.375.27	1,02	13 443.57	2,17	2.170.—	0,77	4.270.—	0,83	3.337.—	0,85	655.35.39	1,04
2.200.—	0,47	4.867.01	1,13	5.624.63	0,90	837.—	0,03	5.104.—	0,98	3.667.—	0,93	37.357.95	0,60
211.389.33	44,92	210.600.—	49,00	281.301.45	45,24	77.154.—	27,53	187.500.—	36,12	114.879.—	29,22	2.105.346.78	33,61
92.730.—	19,70	40.400.—	9,40	15.000.—	2,41	26.250.—	9,36	121.290.—	23,35	40.100.—	10,20	731.593.—	11,68
166.500.—	35,38	178.800.—	41,60	325.550.—	52,35	176.870 —	63,11	210.434.—	40,53	238.197.—	60,58	3.426.596.—	54,71
470.619.33	100%	429.800.—	100%	621.851.45	100%	280.274.—	100%	519.224.—	100%	393 176.—	100%	6.263.535.78	100%

Arvete kaudu antud riiklik toetus, mis teistel ajutistel maavalitsustel on paigutatud eelarve erakorralisse ossa.

Vallaarhiivide korraldamisest.

A. Loorits.

Kuigi arhivaalide hävitamine, Arhiiviseaduse § 45 järgi, toimub Arhiivinõukogu loal ja loa andmatajätmisega saab takistada väärtuslike arhivaalide hävitamist, siis valdade poolt oma arhivaalide juhuslikult, mitmetmoodi liigitamine tekitaks ometigi palju sekeldusi ja rohkesti kirjavahetust: 1) üksikutele valdadele — loa nõutamisega oma arhivaalidest mõne osa hävitamiseks, mis arvatud tähtsusetuks hea õnne peale; 2) eriti Arhiivinõukogule — hävitamiseks esitatud arhivaalide tähtsuse selgitamisega ja sellejärele omaltpoolt liigitamisega, mis osutub paratamatuks, kui selleks ühtlustavad juhised valdadel puuduvad.

Esildatud põhjustel oleks soovitatav, et antaks üle riigi ühised ühtlased juhised vallaarhiivides hoiduvate arhivaalide liigitamiseks — arhivaalide tüüpide äratähendamiseks, mis kuuluvad ühte või teise liiki.

Vallaasutised on teotsenud ühiste seaduste alusel, täitnud ühesuguseid ülesandeid ja seetõttu tekitanud ja jätnud järele enam-vähem ühetaolise või sarnaneva sisuga arhiivainestiku, mille tüüpide loendamine ja iga tüübi alalhoiu tähtsuse määratlemine üldiseks juhiseks ei võiks osutada ülesamatuks, peaks üldiselt võimalduma. Et tähtsuse ja väärtuse mõiste on üldse veniv ja tähtsuse ja väärtuse hindamises lähevad arvamised väga lahku, siis seda enam on vajalik ühtluse saavutamiseks vallaarhiivides hoitavate arhivaalide tüüpide alalhoiu tähtsuse lähem määratlus selleks õigustatud kompetentse asutise poolt.

Nende ridade kirjutaja arvates, näiteks, vallavalitsuste arhiivainestikust ei evi ajaloolist ega muud tähtsust, on kaotanud vähemalt vallaasutiste suhtes igasuguse vajalikkuse ja väärtuse ning seetõttu võiks määrata II või III liiki ja kuuluda hävitamisele järgmised arhivaalid.

1. Valla kassa väljaminekute ja magasinilja väljaandmise tõendavad dokumendid võiks määrata II liiki ja hävitada — veneaegsed kõik otseselt, eestiaegsed 15 a. möödumisel, arvates selle aasta lõpust, mil nad koostatud. Nende dokumentide sisu on kantud kassaraamatutesse ja magasiraamatutesse, mis jäävad alale. Need dokumendid, täitnud omal ajal oma ülesande väljamine-

kute tõendamisega, on aegumise järele oma tähtsuse ja vajaduse kaotanud, muutunud tarbetuks, ülearuseks ja asjatuks.

2. Valla kassa sissetulekute ja magasinilja tasumise kviitungite kontsud võiks samuti määrata II liiki ja hävitamisele: — veneaegsed — otseselt, eestiaegsed — magasinilja tasumise kviitungite kontsud ja kassa sissetulekute kviitungite kontsudest need, millede iga kontsu sisu üksikult on kantud kassaraamatusse — 15. a. möödumisel. Sissetulekute kviitungite need kontsud, millede järgi saadud summad on kantud kassaraamatusse kokkuvõtetenä, peaksid jääma alale kassaraamatu sissekannete täienduseks.

3. Maksnikkude allkirjad maksuteadannete kättesaamise kohta võiks määrata III liiki ja hävitada 5. a. möödumisel, millise aja jooksul maksud on juba tasutud või vähemalt asutud nende sissenõudmisele ning maksude määramise vastu vaidlemine aegunud.

4. Eelarveliste tulude ja kulude raamatud võiks määrata II liiki ja hävitada: — veneaegsed, kus neid peeti — kõik otseselt, eestiaegsed — 15 a. möödumisel, arvates raamatute lõpetamisest. Nende raamatute andmeid — ülevaatlikult kokkuvõtuna — sisaldavad iga vastava aasta eelarved ja aruanded, üksikasjalikult aga kassaraamatud, mis rohkem vääriavad alalhoidmist.

5. Eelarvete deebitoride ja kreditoride raamatud ning naturaalkohuste teostamise eelarvete tulude ja kulude raamatud on eestiaegsed, need võiks määrata ka II liiki ja hävitamisele 15. a. möödumisel, samasugustel põhjustel kui eelarveliste tulude ja kulude raamatud.

6. Kirjavahetus maksude sissenõudmise asjus võiks määrata II liiki ja kuuluda hävitamisele — veneaegne kõik otselt, eestiaegne 15 a. möödumisel. See kirjavahetus sisaldab seadustega ettenähtud toimingute kirjeldusi, milliste toimingute tulemusi näitavad alalejäävad maksuraamatud.

7. Kirjavahetus passide ja isikutunnistuste andmise ja kättetoimetamise asjus ühes iganenud passidega ja vanade tagasisaadud isikutunnistustega võiks määrata ka II liiki ja hävitamisele — veneaegne kõik otselt, eestiaegne 15 a. möödumisel. Samu andmeid, mis on kirjavahetuses, passides ja isikutunnistustes, sisaldavad passide ja isiku-

tunnistuste registrid, mis alalhoidmiseks eelstatavamad.

8. Passiplankide renteist saamise raamatud on veneaegsed ja need võiks kõik otselt hävitada. Saadud plankide tarvitamist näitavad alalejäävad passiregistrid.

9. Kirjavahetus hobusepasside asjus ühes vanade tagasisaadud passidega võiks samadel põhjustel, kui isikutunnistused, määrata II liiki ja hävitada 15 a. möödumisel.

10. Kirjade postile viimise ja kättekande raamatud võiks määrata II liiki ja kuuluda hävitamisele — veneaegsed kõik otselt, eestiaegsed 15 a. möödumisel, kui kirjad on registreeritud lauajuhendis või väljaminevate kirjade registris. Kui aga kirjade kättekande- ja postiraamatud on ühtlasi ka kirjade registriks, siis nad peaksid jääma alale, samuti kui muud kirjavahetuse registreerimise raamatud.

11. Hävitada võiks veel veneaegsed: rõugepanemise raamatud; vallas elanud võõraste isikute (mitte oma valla liikmete) registreerimise nimestikud; vallas alaliselt elanud tagavaraväelaste tähestikulised registreerimise nimestikud, vallas ajutiseks mujale läinud ja mujalt ajutiseks valda tulnud tagavaraväelaste registreerimise nimestikud ning sellesse puutuv kirjavahetus; maakaitseväelaste registreerimise nimestikud ja sellesse puutuv kirjavahetus; sõjaväe tarveteks hobuste loendamise jaoskondade kirjavahetus ja hobuste nimestikud.

Peale eelnimetatute vallavalitsuste arhiivainestikus võiks põhjalikumal selgitamisel leida veel mõndagi, mis ei vääri alalhoidmist.

Kuna suur osa vallaarhiivi ainestikust moodustab alalejäänud kirjavahetus, mille koondamiseks üldtoimikutesse (kaustadesse ehk kirjakogudesse), mis esinevad arhiivalidena, seni puudus ühtlus — (iga maakonna valdadel oli oma kaustade nimestik) siis tuleks ühtlustada ka valdade kirjavahetuse korraldus ja samuti üle riigi määrata kindlaks vallaasutiste — vallavalitsuse ja vallakohtu — üldtoimikute nimestik ja liik, millesse iga üldtoimik alalhoiu tähtsuse järgi kuulub, ning anda ühised ühtlased juhised kirjavahetuse jaotamiseks ning koondamiseks üldtoimikutesse.

Juhiste saamiseks nii arhiivalide liigitamiseks kui kirjavahetuse korraldamiseks tu-

leks pöörduda Siseministeriumi poole, kes omaltpoolt neis asjus võiks, kui vaja, küsida vallakohtute arhiivalide suhtes Kohtuministeriumi seisukohta, pärida Arhiivnõukogu arvamust ja leppida kokku Haridusministeriumiga, nii nagu näeb ette Arhiiviseaduse § 28. Ilma mainitud juhisteta vallaarhiivide korraldamine osutub raskeks, kujuneks auklikuks, ühtlusetuks ja puudulikuks, osalt samuti segaseks ja mitte palju paremaks kui see oli seniajani. Juhiste saamine ja kohaldamine vajab aega, milletõttu tuleks paluda vallaarhiivide korraldamise tähtaja pikendust vähemalt üheks aastaks. Kuna iga üksiku valla poolt sellise palvega esinemine tekitaks suure kirjavahetuse, siis võiksid sellega esineda ajutised maavalitsused, kui valdade järelevalveasutised, või Maaomavalitsuste Liit, kui valdade ja maavalitsuste keskkondid *).

3. Vallaarhiivi arhiivfondid.

Vallaarhiivi korraldamise normaal-kodukord otseselt ei määratle arhiivfondi mõistet ega loenda vallaarhiivi ainestiku kõigi võimalikkude eriosade paigutamiseks vastavaid arhiivfonde. Selle kodukorra § 2 määrab vallaarhiivis alalhoidmiseks: 1) endised veneaegsed vallavalitsuse arhiivid, 2) vallakohtu arhiivid, 3) vallavalitsuse kantselei- ja arveraamatud ning kirjavahetus, kaardid ja dokumendid, seaduse- ja käsiraamatud, ametipitserid ja kirjatemplid, millised seatud korras on üle antud registratuurist arhiivi, 4) valla hoolekandekohtu kantselei- ja arveraamatud ning asjatoimetused, 5) perekonnaseisu raamatud ja dokumendid, 6) raamatukogude arhiivid ja 7) muud arhiivalid, millised seatud korras on üle antud arhiivi. Sama kodukorra § 7 nõuab vallaarhiivis arhiivalide korraldamist: A — endise vallavalitsuse arhiivfondi, B — endise vallakohtu arhiivfondi ja C — eestiaegsesse arhiivfondi vallavalitsuse ja vallakohtu osadena. Muid arhiivfonde otseselt ei mainita ega muude arhiivfondide korraldamist eriti ei määratleta.

Seetõttu valla- ja maavalitsuste tegelaste poolt on esitatud mitmesuguseid küsimusi ja avaldatud mitmesuguseid arvamusi ja soove vallaarhiivi ainestiku jaotamise ja korraldamise kohta erifondideks. Ühed ei pea tarvilikuks vallavalitsuse ja vallakohtu arhiivainestiku jaotamist ega eraldamist endisteks veneaegseteks ja eestiaegseteks vallavalitsuse ja vallakohtu arhiivfondideks. Küsitakse:

*) Liidu juhatus esines Siseministrile vastava ettekandega 5. skp. — Toim.

milleks seda nõutakse ja miks samuti ei eraldata teiste ajajärkude arhiivainestikku, millivallaasutised allusid endistele mõisaomanikudele, rüütelkonnaasutistele, Vene riigiasutistele, „tööraha valitsusele“ ja Saksa okupatsioonile? Teised ei soovi eraldada vallavalitsuse arhiivfondist perekonnaseisualeti arhivaale, kellel on ühine asjaajamine vallavalitsusega, samuti nagu see on valla tuluhindamise komisjonil ja muudel komisjonidel ja komiteedel. Kolmandad küsivad: kuhu paigutada — missugusesse arhiivfondi — vallaarhiivis leiduvad endised kogukonnakohtute arhivaalid, kuhu vallavalitsuse ja vallakohtu ühised arhivaalid, milliseid ka leidub. Neljandad soovivad peale vallavalitsuse ja vallakohtu arhiivfondide ühte üldist arhiivfondi, kuhu võiks koondada igasuguste seltside, komiteede ja muude seesuguste asutiste ja organisatsioonide arhivaalid, kelle tegevus on lõpnud ja arhivaalid antud üle vallaarhiivi, jne.

Vastuseks seesugustele küsimustele, arvamustele ja soovidele olgu tähendatud, et arhiivi korraldamisel tuleb pidada silmas selleks seatud põhinõuet ja põhimõtet, millistele eespool viidatud. Arhiiviseaduse § 33 nõuab arhiivi korraldamisel võimalikult kinnipidamist provenientsprintsibist. Provenientsprintsibi järgi iga asutise asjaajamisega tekitatud arhiivainestik moodustab ühe tervikliku kogu, mis peab korraldatama nii ja samasse järjekorda, nagu see on tekitatud. Sellest nõudest ja põhimõttest järgneb, et iga iseseisvalt — teistest enam-vähem sõltumatult — teotsenud ja kirjavahetust pidanud asutise arhiivainestik tuleb koondada ja korraldada iseomaette arhiivfondi.

Vallavalitsuse ja vallakohtu arhiivainestiku jaotus kaheks arhiivfondiks — endiseks veneaegseks ja eestiaegseks — on tingitud otstarbekohasusest. Endisest veneajast on palju raamatuid ja muid arhivaale, milliseid enam ei peeta ja mis moodustavad arhiivfondi lõpnud seeriad. Eestiajal on tekkinud uued raamatud ja muud arhivaalid, milliseid peetakse edasi ja mis moodustavad arhiivfondi jätkuvaid seeriaid. Ühises arhiivfondis esineks seega palju lõpnud ja palju jätkuvaid seeriaid. Seesuguse lõpatuseni jätkuva arhiivfondi nimistu kujuneks liialt see-

riarohkeks ja liialt kogukaks, mille edasipidamine ja kasutamine oleks tülikas ja muutuks järjest raskemaks. Võib tekkida ka vajadus vallaarhiivi vanemate osade üleandmiseks riigiarhiivi või provintsiaalarhiivi, kui niisugused asutatakse. Erifondidena on siis arhiivi osade üleandmine hõlpsam. Oma riiklusega oleme alustanud uue ajajärgu. Seepärast on kõigiti otstarbekohane vallavalitsuse ja vallakohtu endisaegse arhiivainestiku eraldamine eestiaegsest arhiivainestikust ning kumbki osa koondamine ja korraldamine iseomaette arhiivfondiks. Kuna omariiklus saavutati 1918. a. lõpul, siis tulevad sel aastal ja varemalt lõpetatud arhivaalid paigutada endisaegsesse arhiivfondi; need arhivaalid aga, mis on tekkinud pärast, alates 1. jaanuarist 1919, kui ka varemalt tekkinud ja peale 1. jaanuari 1919 edasi kestnud arhivaalid tulevad paigutada eestiaegsesse arhiivfondi.

Endiste kokkuliidetud kogukonnavalitsuste ja kogukonnakohtute arhivaalid tuleksid arhiivi korraldamise põhinõude ja põhimõtte järgi korraldada igäihe omanimelisse erifondi. Kuid, nagu eespool tähendatud, vallaasutiste teotsemise vanemast ajast on järele jäänud ja hoidunud alal õige vähe arhiivainestikku. 1866. a. vallakogukonna valitsemise seaduse maksimahakkamisele eelnevat ajast on alal peamiselt ainult mõned üksikud protokollid, kassa- ja magasiraamatud ning revisjonikirjad. Kuni talurahvaasutiste ümberkorraldamiseni 1889. a. on arhiivainestikku kogunud pisut küll juba rohkem, kuid ikkagi veel niivõrt vähe ja katkendlist, et see ei moodustaks mingit tervikut erifondina. Seepärast vähemalt kuni selle ajani kokkuliidetud endiste kogukonnavalitsuste ja kogukonnakohtute vähesed arhivaalid võiksid jääda kõik ühisesse endise vallavalitsuse arhiivfondi ja ühisesse endise vallakohtu arhiivfondi ning moodustada nendes vastava nimetusega eriseeriad. Pärast talurahva asutiste ümberkorraldamist kokkuliidetud vallavalitsuste ja vallakohtute arhivaalid, kus need on säilinud täielikumalt ja korrapärasemalt, tuleksid korraldada iga endise liidetud vallavalitsuse ja vallakohtu omanimelisesse erifondi. Eestiajal ühendatud valdades võiks nende vallavalitsuste ja vallakohtute arhivaalid, kelle tegevus ühendamisega lõppis, korraldada igäihe oma

endise nimelisse ühisesse arhiivfondi, eraldamata endisaegsesse ja eestiaegsesse arhiivfondi.

Üldse, endisaegseks ja eestiaegseks arhiivfondiks võib jaotada ainult tegevust jätkavate vallavalitsuste ja vallakohtute arhivaale, kõigi muude asutiste arhivaalid, ükskõik kas nende tegevus on lõpnud või kestab edasi, tulevad koondada ja korraldada iga asutise oma nimelisse ühisesse arhiivfondi. Seejärgi vallaarhiivi üle antud ka seltside ja muude organisatsioonide arhivaalid tulevad korraldada iga seltsi või muu organisatsiooni oma nimelisse arhiivfondi.

Vallavalitsuse juures teotsenud mitmesugused komisjonid ja komiteed on enamvähem vallavalitsusest sõltunud, tekitanud arhiivainestikku võrdlemisi vähe ja seegi on vallavalitsuse arhiivainestikuga niivõrt seotud ja segatud, et eraldamine oleks raskendatud. Seetõttu vallavalitsuste juures teotsevad ja teotsevate komisjonide ja komiteede arhivaalid võiksid jääda vallavalitsuse arhiivfondi eriseeriatena.

Valla perekonnaseisuamet, kuigi selle pidamine on pandud vallasekretärile ja selle asjaajamine mõnes osas võib olla ühine vallavalitsusega, teotseb siiski iseseisvalt, sõltumata vallavalitsusest, tekitab viimastest erineva ja täiesti eraldatava arhiivainestiku. Seepärast valla perekonnaseisumeti arhivaalid tulevad koondada ja korraldada iseoma arhiivfondi.

Vallaarhiivi tuleksid koguda ka kõigi koolide ja avalikkude raamatukogude arhivaalid ning korraldada seal iga kooli ja raamatukogu oma nimelisse erifondi.

Vallavalitsuse ja vallakohtu ühised arhivaalid, samuti teiste asutiste ühised arhivaalid, kui niisuguseid juhtub olema, võiks paigutada selle asutise arhiivfondi, kelle tegevust nad sisaldavad või väljendavad rohkem; ühtlasi nad kantagu ka teise asutise arhiivfondi nimistusse, kuid ilma järjenumbriga ja märkusega selle kohta, millises arhiivfondis arhivaal asetseb, kust teda leida võib.

Kui vallaarhiivis leidub mõne teise valla või muu võõra asutise arhivaale, siis antagu need üle sellele, kellele kuuluvad.

Kirjavahetuse korraldamisest vallavalitsustes.

O. Velner.

„Maaomavalitsuses“ nr. 9 ilmus A. Siimi sulest kirjutus kirjade registreerimisest vallavalitsustes, kusjuures on lähtunud seisukohadest, et praegune kirjade registreerimine vallavalitsustes on aeganõudev ja vananenud ning kaustade jaotus ei vasta arhiivinduse nõuetele. Seejuures on A. Siimi poolt koostatud üldtoimikute nimestik ja kirjavahetuse registreerimise ja korraldamise kord, milline võiks tulla kaalumisele tarvitusele võtmiseks vallavalitsustes.

Et senine kirjade registreerimiskord ja korraldamine üldtoimikutesse vajab muutmist, on arusaadav, kuid on vägagi vaieldav, kas soovitatud süsteem ja üldtoimikute jaotuskava on kõige otstarbekohasem. Autor on soovitatud süsteemi koostamisel võtnud aluseks: 1) Siseministeeriumilt 28. 3. 33. a. ringkirjaga nr. 2136 soovitatud registreerimisviisi ja 2) praegu Järvamaal paljudes valdades, arvates 1. 4. 36. a. tarvitusele võetud kümnendsüsteemi ja nendest kombinee-

rinud mingisuguse vahepeäälse. Kuigi autor märgib omas kirjutises, et kirjavahetuse korraldamisel tuleb lähtuda ka arhiivinduse seisukohast, on siiski üldtoimikute jaotus sellest seisukohast puudulik ja arhiivi kogub asjatut materjali, millede alalhoid pikemaajaliselt pole vajalik ja asjatult koormab arhiivi; näit.: vallavaranduste, asutiste ja ettevõtete valitsemine, valla eelarvest ja aruandest, kinnisvaramaksudest jne.

Teiseks on üldtoimikute jaotuskava koostatud sarnaselt, et teatava kirjavahetuse kiire ja otstarbekohane leidmine on raskendatud ja aeganõudev, mispärast see eriti eelistamist ei või leida praegu maksvatest üldtoimikute jaotuskavadest.

Samuti jätab soovida kirjade registreerimine, kuna osa kirjavahetusest jääb üldse registreerimata ja teise osa kirjavahetuse registreerimine on keeruline ja aeganõudev. Otstarbekohase kirjade registreerimisviisi ja

üldtoimikute jaotusel tuleb lähtuda alljärgnevatest seisukohtadest:

1) kirjade registreerimine peab olema lihtne ja nõudma vähe aega ning võimaldama vajaduse korral nende kiiret leidmist;

2) kirjavahetuse korraldamine üldtoimikutesse peab sündima sarnaselt, et üldtoimiku lõpetamisel võib seda otseselt üleanda arhiivi, ilma ümberkorraldamata;

3) kirjavahetuse leidmine üldtoimikutes peab sündima kiirelt ja käepäraselt.

Aluseks võttes ülaltoodud põhimõtteid, tuleksid kõik saadud kirjad registreerida, et vältida segadusi kirjavahetuse alal, sest mõnesugustel põhjustel võib ikkagi teatav kirjavahetus korraldamisel sattuda teise üldtoimikusse ja selle kätteleidmist peab võimaldama kirjade registreerimisraamat. Seejuures tuleb registreerimisel juba määratella üldtoimik, kuhu kirjavahetus selle täitmisel jääb seisma ja millise nummeratsiooni alusel kirjavahetuse täitmine sünnib.

Riigiasutustes on juba pikemat aega tarvitusel läbilöödud kümnendsüsteem ja käesoleval kevadel on see tarvitusele võetud ka Järva ajutises maavalitsuses kui ka suurem osa Järvamaa vallavalitsustes. Nimetatud süsteemi aluseks on üldtoimikud, millised on jaotatud sarnaselt, et nende lõpetamisel võib neid otseselt üleanda arhiivi, kusjuures üldtoimikutesse, millised alalhoitakse jäädavalt, pole kogutud sarnast kirjavahetust, kuhu pole arhiivinduslist tähtsust ja seega ärahoitud arhiivi koormamine tähtsusetu materjalist. Samuti võimaldab läbiviidud jaotus liigitella arhiivide teise või kolmandasse liiki ilma ümberkorraldamiseta ja seetõttu nende hävitamine on otstarbekohane ja vähe aeganõudev.

Kõik mõeldav kirjavahetus vallavalitsuse tegevuse alal on jaotatud kümnesse liiki järgmiselt: üldala; rahvahäaletus ja valimised; majandusala; maksundus; haridus, tervishoid ja hoolekanne; heakord ja julgeolu; põllumajandus, metsandus ja jahiasjandus; naturaal- ja kaitsevääkohustused; mitmesugune kirjavahetus ja perekonnaseisuala. Nimetatud jaotusest on välja jäetud valla-kohtu tegeluse alal toimuv kirjavahetus, sest selle kohta on ettenähtud erikord, samuti ka salajane kirjavahetus kaitsevää alal. Liigid omakord jagunevad alaliikideks, millised võib olla igas ainult kümme. Juhul, kui on vajadus veel alaliigi üldtoimikute jaotus, siis viiakse ka see läbi ja seejuures eritellakse üldtoimiku number kriipsutamise teel. Võttes näituseks kassa kuludokumendid, siis kannab sellekohane üldtoimik nummert 25—2, kus-

juures number 2 näitab liiki, s. o. majandusala, number 5 — alaliiki, s. o. arvepidamis-dokumendid ja kriipsutuse teel eraldatud 2 — kassa kuludokumentide üldtoimikut. Kui-ki seejuures üldtoimikute arv teoreetiliselt näib suurena, s. o. vähemalt 90, kuid tegelikult pole igas vallavalitsuses vajadust avada kõiki üldtoimikuid korraga, vaid avatakse ainult need, milliste alal kirjavahetust kogub.

Seejuures on aga arvestatud sellega, et üldtoimikuid käsitletakse pidevalt senini, kuni need muutuvad sedavõrd kogukaks, et on vajadus neid käsitlusest ärajätta. Seega võib teatava alaliigi kaust püsida pikemat aega käsitamisel. Siinjuures võidakse väita, et suur kaustade arv raskendab nende käsitamist ja kirjavahetuse numereerimist, kuid tegelikkuses pole see osutunud paikapidavaks. Seejuures on aga võimalik vajaduse korral iga kirjavahetuse kiire kätteleidmine, sest liigitlus on enam-vähem niivõrd üksikasjalik, et korraga võib otsimist toimetav ametnik määratella, millisest kaustast võib kirjavahe-tust leida.

Sissetulevad kirjad registreeritakse sellekohases n. n. kontrollraamatus, milles leiduvad järgmised andmed: sissetulnud kirja kuupäev ja number, kellelt kiri saadud ja selle lühike sisu, üldtoimiku number (ühtlasi ka kirjavahetuse number) ja märkused. Kirjavahetusele märgitakse selle üldtoimiku number, millesse sisuliselt kiri peab kuuluma ja juhul, kui kirjavahetus kestab pikemat aega, siis kannab see kuni lõpetamiseni kõik see aeg sama nummert. Juhul, kui on tegemist allliikide omakordse alljaotusega, näit. maksunõute alal, siis eraldatakse üldtoimiku numbrist kriipsutamise teel maksuraamatusse sissekantud maksniku järjekorra number (36—125). Seega on kirjavahetusest näha, millise toimikuga on tegemist. Samuti perekonnaseisualal, näit. 95—406 näitab, et on tegemist perekonnaregistri korraldamisega isikul, kellel perekonnakiri avamisel registri lehekülj 406-el.

Kontrollraamatusse märkustesse kantakse märke sel juhul, kui kirjavahetus antud isikule täitmiseks, või kui kirjavahetus tagastatud vastava päälkirjaga, ilma sellest ärakirja jätmata. Siis on otsekohe näha, kui juhtub järelepärimine tulema, et kirjavahetus on ühele või teisele asutusele edasisaadetud teataval kuupäeval.

Väljaminevad kirjad kantakse sisse ainult postiraamatusse ja kirjad väljuvad selle numbril all, millisesse üldtoimikusse nad sisuliselt kuuluvad. Märkeid kontrollraamatusse nende täitmise kohta pole vaja teha, sest kir-

javahetuse numeratsioon määrab juba ära, millisest kaustast võib seda kirjavahetust leida ja mille leidmisel on juba kerge jälgida selle käiku.

Nimetatud süsteem omalt lihtsuselt võimaldab kirjade registreerimise alal tööd võimalikult lihtsustada ja pääleegi annab see tunduvalt kokkuhoidu ajas. Kuna suuremates valdades lauajuhendi pidamine nõuab ühe inimese tööjõudu, siis kümned-süsteem võib kindlasti öelda, vajab selleks vaevalt $\frac{1}{3}$ tööjõust. Süsteem on tarvitusel pikemat aega paljudes riigiasutustes ja sääal on täielist pooldamist leidnud. Samuti on ka Järva aj. maavalitsuses see andnud häid tagajärgi ja valdades, kus see sissesetatud, ei kavatse selle enam loobuda. Kuigi praegu läbiviidud üldtoimikute jaotuskavades ja kirjade numeratsiooni alal on vähemaid puudusi, siis selguvad need täielikult üheaasta töötulemuste tagajärjel ja kui nende puuduste kõrvaldamisel jaotuskava viimistleda, siis peaks see olema vastuvõetav kõikidele vallavalitsustele, sest viimasel ajal vallavalitsuse töökoormise suurenemisel on vajalik tööjaotuse otsustamine uute süsteemide tarvitusele võtmisega.

Eelmises numbris soovitatud kava on koostatud puht teoreetiliselt alusel ja seetõttu praksises pole üldse olnud tarvitusel ja kogu selle üldtoimikute jaotuskavast, mis numeratsiooni määritlust ja kirjade registreerimisest nähtub, on see rohkem aeganõudev ja mitte täielik sarnaselt, et ta ei võimaldaks sagedasi eksimisi.

Igal süsteemil on omad puudused, kuid peame võtma sellise, millel neid vähem ja seetõttu oleks vägagi soovitatav, et saaks üleriikliselt maksmapandud ühtlane kord, mille käsitlusel lihtne ja vähe aeganõudev.

Vastuväiteid O. Velnerile. „Maaomavalitsuses“ nr. 9 avaldatud kirjade registreerimise kava aluseks oli Siseministeeriumi 28. märtsi 33. a. ringkirjaga nr. 2136 soovitatud süsteem ja Postivalitsuse poolt 1932. a. antud registratuurtalituse juhtnõõrid, milliseid püüdsin kohaldada vallavalitsustele praksises kujunenud olukordade järgi. Minu kava suurimaks puuduseks leiab O. Velner, et kaustade jaotus polevat küllalt hea: arhiivi sattuks asjatut materjali, mida ei saavat hävitada ja kirjavahetusi ei leiaks kaustadest kiiresti üles. Need mõlemad väited ei pea aga paika, sest minu poolt soovitatud kava kausta nr. 7 kirjad põlevad tules tõesti sama kergelt, kui näiteks kümnesüsteemi kausta

nr. 70 kirjad. Millised kaustad arhiivinduse seisukohalt tähtsad, kui pikka aega üks või teine neist tuleb alal hoida, see tuleb määrata kindlaks eri korraga. Minu kirjutises pole sellest poolt sõnagi. On ka selge, et kirju 25-est kaustast on ikkagi kergem leida, kui 99-st kaustast. Kuigi autor ütleb, et see arv on vaid teoreetiline, aga mispärast sellist arvu siis teha, kuna praktika peab käima teooria järgi. Iseasi on muidugi kaustade jaotus nende sisu järgi. Kui autor oma 99 kausta kohta ütleb, et nende jaotuskava vajab veel viimistlemist, siis olen mina samuti tänulik, kui keegi minu kava juures konkreetset näitab, et see või teine kirjavahetus ei või kuuluda sellesse või tollesse kausta. Mulle võidakse küll etteheita, et kaustu on liig palju, kuid et neid vähe on, see ei ole õige, sest kaustade nimistu koostas suure valla asjaajamise seisukohalt, aluseks võttes andmeid kõigist maakondadest. Autor ütleb, et minu poolt soovitatud kirjade registreerimine pole otstarbekohane, olevat väga keeruline ja aeganõudev. Selle peale ei oska ma enne midagi vastata, kui pole öeldud, milles viga seisab. Usu vastu ei saa vaielda. Kui keegi midagi väidab ja seda ka ise usub, siis ei saa talle vastupidist kuidagi selgeks teha. Tal tuleb aga oma seisukohta tõendada. Autori poolt soovitatud kümnesüsteem on mul isiklikult katsetatud. Pidasin seda aga autoriga läbirääkides mõningate muudatustega, nii et kontrollraamatusse kandsin ainult läbikäivad kirjad ja kirjad, milliste kaustapaigutamiseks pole kindlat korda. Selline kord on ka Postivalitsuses kümnesüsteemi juures maksev (vt. nende 1932. a. registratuurtalituse juhtnõõride § 5). Miks aga autor oma kontrollraamatusse kõiki kirju soovitas kanda, on mulle selgusetu. Kontrollraamatut saab ju kasutada vaid seni-kausa, kui seisab mälus või on kindlasti teada, mis ajal see või teine kiri saabus. Kui need andmed puuduvad, on kontrollraamatu väärtus null. Töö suhtes on aga kontrollraamatu pidamine sama aeganõudev kui lauajuhendi, sest ega ka lauajuhendisse pole keelatud kanda kirju sama lühikese tekstiga kui kontrollraamatussegi. Samuti ei kannud ma kohalisi väljuvaid kirju postiraamatusse ega registreeritud neid kasugil registris. Autori poolt vallavalitsustele kohaldatud kümnesüsteem on praegu tarvitusel Järvamaa 20 vallast 11 vallas alates 1. aprillist s. a. Viisin ühe valla ka nende 11 hulka. See oli katse asi, kuid peagi selgus, et see süsteem vallavalitsustele ei sobi põhjusil, mis leidsid valgustamist minu kirjutisi-

ses eelmises numbris. Autor nimetab minu kava teoreetilistel alustel koostatuks. Seda võiksin mina aga tema kava kohta ennem öelda, sest minu kava saab aluse Siseministeeriumi 28. märtsi 1933. a. ringkirjaga maksmapandud süsteemist, mis suuremas osas vallavalitsustes üle riigi juba 3 aastat tarvitusel, kuna autori kava järgi käiakse ainult 11 vallas ja sealgi alles 1. aprillist s. a. Kuna aga isiklikult olen kogu aeg kuni 1. ap-

rillini s. a. Siseministeeriumilt antud süsteemi järgi kirju registreerinud, siis olen aluseks võtnud just praksises kujunenud olukordi ja teoreetilist ei leidu minu kavas küll kõige vähematki. Lõpuks olgu mainitud, et igauks kaitseb oma seisukohti ja peab seda ka teagemagi, kuid selleks on alati vaja kindlaid põhjendusi, niisama kui neid on vaja vastaspoole seisukohtade ümberlukkamiseks.

Küsimusi ja vastuseid.

Küsimus nr. 18. Hoolekandelaenu arvestamisest. Kas on õige hoolekandekapitaliks arvestatud hoolekandelaenu tagasimaksuga krediteerida erikapitalidest antud laenu arvet ja debiteerida erikapitalide arvet ning samuti krediteerida eelarveliste tulude arvet ja debiteerida kassa olemi arvet?

Vastus: Tähendatud arvestus ei ole õige, vaid on vastolus Vallaval. arvep. korra (RT 23 — 1932) §§ 35—41 juhatuste ja nõuetega.

Vallaval. arvep. korra § 35 määrab, et erikapitalid ja fondid kogutakse viisil ja tarvitatakse otstarveteks, mis määratud nende asutamise aktidega, eriseadustega, käeoleva arvepidamise korraga (§§ 41, 48, 56, 69) või muude seaduslike korraldustega. Sama arvepidamise korra § 41, millele § 35 viitab, käsib eelarvega määratud hoolekandelaenu üldiselt kanda hoolekandekapitaliks. Erikapitaliks kantud ja sellest antud laenu jäävad tagasisaamisel edasi samaks erikapitaliks, mida võib kasutada samasuguste uute laenu andmiseks. Erikapitalist mõne osa laenuks andmisega ei vähendata seda kapitali ega muudeta tema otstarvet.

Erikapitale võib kasutada eelarve tuluks ja sellena ära kulutada ainult vallavolikogu erietsusel ja järelevalveasutise eriloal ning ainult erakorralisteks tarveteks ja eelarve erakorraliste tulude §§ 4 või 5 all.

Seepärast, Vallaval. arvep. korra nõuete järgi, hoolekandekapitaliks kantud hoolekandelaenu tagasimaksuga tuleb debiteerida kassa olemi arvet ja krediteerida erikapitalidest antud laenu arvet ning muud midagi.

Kuid sama arvepidamise korra § 41 viimane lõige lubab vallavolikogu erietsusel

jätta hoolekandelaenu ka arvestamata hoolekandekapitaliks, kui seda ei soovita, millisel korral need laenu tulevad kanda tagasi nõutavate hoolekande kulude nimestikku ja tagasisaamisel kasutada otselt eelarve tuluks ptk. VI § 4 p. 7 all.

Küsimus nr. 19. Omavalitsuse maksude sissenõudmisest pärast 1. oktoobrit 1936. Kas vallavalitsusel on õigus pärast 1. oktoobrit 1936 saata politseile omavalitsuse maksude niisuguseid nõudelehti, mis politsei enne 1. oktoobrit saatis täitmatult tagasi mõnesuguseks õienduseks või täienduseks, maksu võla tasumise pikendamisel, võlgniku leidmatusel või muul põhjusel?

Vastus: Administratiiv-sissenõudmise seaduse (RT 29 — 1936) § 4-ga pandi omavalitsuse maksude sissenõudmine omavalitsustele enestele. Seadus hakkab maksma 1. juulil 1936. Kuid Siseministri määrusega valdades omavalitsusemaksude politsei kaudu sissenõudmise kohta (RT 49 — 1936) kohustati politseid jätkama valdades omavalitsuse maksude sissenõudmist kuni 1. oktoobrini 1936 ja viima lõpule kuni 1. oktoobrini alustatud administratiiv-sissenõudmise toimetused. Sellest järgneb, et pärast 1. oktoobrit 1936 politsei on kohustatud viima lõpule tema poolt kuni 1. oktoobrini alustatud vallamaksude sissenõudmise toimetused. Kui aga nõudeleht saadeti vallavalitsusele tagasi nõudmist alustamata nõudelehe puudulikkusel, maksuvõla pikendamisel või muul põhjusel, siis pärast 1. oktoobrit vallavalitsusel ei ole enam õigust seesuguse nõudelehe politseile saatmiseks ja politsei ei ole kohustatud seesuguse nõudelehe järgi sissenõudmist toimetama.